

MEMORIA d'activitats 2009

Barcelona, febrer de 2010

ÍNDEX

1. L'Observatori	
1.1 Definició i objectius principals	2
1.2 Nova forma jurídica	2
2. Informe d'actuacions i continguts: activitats 2009	
2.1. Projecte (Re)imagina't	3
2.2. Plataformes a internet: web i bloc	4
2.3. Campanyes de sensibilització	5
a. Campanya dia Internacional d'Acció per la Salut de les Dones	6
b. Campanya "Els regals no sexistes"	7
2.4. Article d'una persona experta	8
2.5. Actuacions al territori	8
a. Tallers	8
b. Cinefòrums	8
c. Exposicions	9
3. Col·laboracions	10
a. Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació	10
b. Gènere i mitjans de comunicació. Eines per visualitzar les aportacions de les Dones	10
c. Institut Català de les Dones, bones pràctiques i queixes	11
d. Ràdios municipals i mitjans de comunicació	11
e. Consell de l'Audiovisual de Catalunya	12
f. Altres col·laboracions	12
ANNEX	13

1. L'OBSERVATORI

1.1 Definició

L'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació és una iniciativa de participació ciutadana impulsada des de diferents ajuntaments de Catalunya, que vol promoure un anàlisi i una contestació dels mitjans de comunicació des de la perspectiva de les dones. El seu camp d'actuació va des de les intervencions públiques i quotidianes, fins a l'elaboració d'un discurs propi que el constitueixi com a referent per a la ciutadania.

Les seves principals línies d'actuació són la sensibilització directa al territori per a la que s'elaboren diferents materials, activitats i campanyes de sensibilització; fins a l'anàlisi de caràcter acadèmic que faci evident la posició de l'observatori d'una manera clara i contundent.

1.2 Objectius principals

L'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació té dos objectius bàsics:

- Treballar per una sensibilització en el territori, donant eines a la ciutadania per poder elaborar una contestació crítica.
- Treballar en l'anàlisi de continguts per construir un discurs propi i de referència per a la ciutadania.

1.3 Nova forma jurídica: l'observatori es constitueix en Associació.

Dimarts 24 de febrer, al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona, es va constituir l'**Associació Observatori de les dones en els mitjans de comunicació**. D'aquesta manera, l'Observatori assoleix una nova forma jurídica convertint l'entitat en un organisme autònom i de referència, amb una fórmula jurídica totalment innovadora.

A més a més, amb la incorporació de Corbera de Llobregat durant l'any 2009 l'Observatori ha assolit els 26 municipis membres.

A tall informatiu, l'Observatori ha rebut diverses sol·licituds d'informació i ha mantingut contactes i reunions amb diferents ajuntaments i consells comarcals interessats com ara l'Ajuntament de

Vilanova i la Geltrú, Ajuntament de Vallirana, Ajuntament de Sant Quirze del Vallès, Ajuntament del Prat de Llobregat Consorci del Benestar Social del Pla de l'Estany - Banyoles, Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça Pont de Suert i La Massana, del Principat d'Andorra.

2. INFORME D'ACTUACIONS I CONTINGUTS: ACTIVITATS 2009

2.1. PROJECTE (RE)IMAGINA'T. Transformació de la representació sexista de les dones en els mitjans de comunicació.

Durant l'any 2009 s'ha treballat en la creació d'un nou projecte, es tracta de **(Re)imagina't**, un projecte que té per objectiu crear un espai de discussió al voltant de la representació de les dones als mitjans de comunicació, que tingui en compte com s'ha construït la seva imatge en termes de discriminació social, i que procuri un diàleg i una observació sobre la realitat actual d'aquestes.

El projecte consta de **tres parts**:

En primer lloc, es tracta d'un procés participatiu-creatiu amb joves que cursen 3r i 4t d'ESO anomenat **(Re)imagina't. Fem un spot no sexista!**

L'alumnat haurà de crear un guió per a un spot publicitari que superi els estereotips sexistes i promogui visions de transformació positiva dels hàbits consumistes.

El procés de creació de l'spot serà desenvolupat des de l'aula i serà conduït pel mateix professorat. L'Observatori acompanyarà aquest procés creatiu des de l'inici a través del seu web: http://www.observatoridelesdones.org/remaginat/reimaginat_joves.html

El guió escollit serà produït en un estudi de televisió i difós en diverses televisions locals, plataformes d'internet, etc.

En segon lloc, es desenvoluparà un **procés participatiu amb les dones dels 26 municipis que formen part de l'Observatori**, amb l'objectiu de promoure una discussió entorn de la importància de trencar i qüestionar l'imaginari imperant que s'evidencia a través dels mitjans audiovisuals (televisió, publicitat, cinema...), i que actua com un escenari perfecte des del qual perpetuar i donar com a vàlids uns models que s'identifiquen com a imatge d'èxit.

Per acabar, **tots dos processos conclouran en la celebració d'una jornada de reflexió i debat la tardor del 2010.**

Durant aquest any 2009, l'Observatori ha treballat en el disseny dels continguts de tot el projecte (Re)imagina't i en la creació dels continguts i difusió del (Re)imagina't. Fem un spot no sexista! En concret, l'Observatori ha dissenyat una guia de treball on s'explica què és la publicitat, què vol dir publicitat sexista, apunts sobre el llenguatge audiovisual i es donen totes les indicacions per poder arribar a construir un *story board*. Totes les indicacions compten amb un suport audiovisual, ja el projecte té un canal propi a *youtube*. Tota aquesta informació podeu trobar-la i descarregar-la a:

http://www.observatoridelesdones.org/remaginat/reimaginat_joves.html

2.2 Plataformes a internet: Pàgina web www.observatoridelesdones.org, i bloc <http://observatoridelesdones.blogspot.com>

Amb el nou plantejament de la pàgina web, renovada el 2008, la participació de la ciutadania i l'accés als continguts de l'Observatori és més ràpida i senzilla. A més a més, les millores a nivell tècnic, entre d'altres coses hi ha més espai per penjar imatges, siguin estàtiques o en moviment, que afavoreixen la interacció amb les usuàries i usuaris.

Sota el títol "Digues la teva!", es convida a la ciutadania a que facin palesos els seus comentaris crítics sobre l'imaginari audiovisual a través de queixes o bones pràctiques. L'enllaç connecta directament amb l'*email* i l'arxiu de l'ICD (icd.sexisme@gencat.cat), que és qui s'ocupa de la gestió i dinamització de les queixes i felicitacions.

A més a més, l'Observatori durant l'any ha dinamitzat el **bloc** en el que es proposen diferents exercicis i dinàmiques de conversa, per incentivar la participació ciutadana, alhora que es fa pública i quotidiana la discussió i l'anàlisi crític dels mitjans.

Durant el 2009, el *web* de l'Observatori ha complert el seu objectiu d'esdevenir un espai dinàmic i un instrument de consulta per a la ciutadania, en la que es renoven periòdicament dels continguts i els materials d'anàlisi.

L'Observatori arriba a més gent donat que hem continuat ampliant la base de dades del *mailing* a través dels quals es difonen els textos que s'insereixen periòdicament a la pàgina web.

D'altra banda, amb l'objectiu de proporcionar nivells de lectura diferenciats, al *web* s'ha continuat treballant en els tres formats amb continguts d'anàlisi:

a) El comentari de la setmana és una "píndola" d'opinió, de breu extensió, sobre qüestions i assumptes de plena actualitat als mitjans de comunicació analitzats des de la perspectiva de gènere: bones i males pràctiques d'anuncis, programes de televisió, premsa, etc. S'actualitza setmanalment i s'adreça a la ciutadania en general.

b) L'article del mes, es tracta d'un article d'opinió que analitza dinàmiques concretes que es puguin destacar de l'actualitat mediàtica i que es refereixin a la representació de les dones en els mitjans de comunicació. Aquests articles acostumen a ser de caire divulgatiu i estan pensats perquè es puguin publicar a la premsa.

c) Els apunts didàctics, l'Observatori elabora uns apunts didàctics que es dirigeixen a diferents col·lectius segons el tema que es vulgui analitzar (AMPES, infància, dones, professorat,...). Els apunts didàctics s'estructuren en dues parts. La primera consta d'una introducció teòrica i aporta els coneixements bàsics que seran de gran utilitat alhora d'analitzar les propostes incloses en la segona part, on hi ha els exercicis de treball.

2.3 Campanyes de sensibilització

Durant l'any 2009 s'han dut a terme dues campanyes de sensibilització, una amb motiu del dia 28 de maig, dia Internacional d'Acció per la Salut de les Dones, i la campanya Els regals no són sexistes per Nadal.

Totes dues campanyes estan formades per:

- Una nota de premsa
- Un article de caire divulgatiu
- Una falca de ràdio
- Un banner
- Una postal i/o un pòster

Tot el material es pot descarregar del web de l'Observatori. A continuació es descriu cadascuna de les dues campanyes en detall:

a) Campanya dia Internacional d'Acció per la Salut de les Dones.

Continuant amb la Campanya engegada l'any 2008, i donada la bona acollida de la primera edició, es va acordar realitzar una segona campanya de sensibilització amb motiu del 28 de maig, dia Internacional d'Acció per la Salut de les Dones.

L'objectiu de la campanya era subratllar que la majoria d'imatges publicitàries o de relats informatius tendeixen a utilitzar els cossos de les dones per representar diferents afectacions, per plasmar la necessitat o la possibilitat de millora que s'aconsegueix amb les intervencions quirúrgiques, o bé per cenyir sobre elles el pes o la obligatorietat imposada d'estar sempre correctes i presentables.

b) Campanya "Els regals NO són sexistes"

La campanya de Nadal "Els regals NO són sexistes" continua construint-se com a resposta a la representació mediàtica estereotipada dels regals i les joguines durant les campanyes publicitàries de Nadal.

En aquesta ocasió, es van innovar pel que fa a la proposta de suport gràfic, ja que es va editar una postal, com és habitual, però també un pòster. Els municipis van poder triar un suport o un altre en funció de les necessitats de cada municipi. En aquesta edició també es van confeccionar una nova falca radiofònica, amb dues versions.

Com a novetat, per aquesta campanya es va començar a treballar en comissió mixta, on representants de tres municipis: Barberà del Vallés, Esplugues de Llobregat i Terrassa, conjuntament amb l'equip de gestió i continguts de l'Observatori, van treballar en la definició de la imatge gràfica de la campanya. Aquesta nova fórmula de funcionament va estar molt ben valorada. A més a més, durant aquest any 2009 es va seleccionar el nou estudi de disseny que s'encarregarà del disseny dels productes de l'Observatori. L'estudi en qüestió es diu Trajectes.

Des de l'Observatori es va demanar la col·laboració de cada municipi per obtenir la màxima difusió de la campanya als diferents mitjans de premsa locals. Fruit d'aquesta col·laboració, cal destacar la presència d'articles en relació a campanya "els regals No són sexistes" a la revista "Nadal '09" que edita l'Ajuntament de Barcelona dedicada a la programació d'activitats durant les festes nadalenques.

Pel que fa a la nova falca de ràdio, aquest any s'ha renovat i s'ha treballat per a que el missatge radiofònic reforçés la imatge gràfica de la campanya. El text de la nova falca de ràdio, que té dues versions, és la següent:

Versió A:

Veu dona: El que em faria més il·lusió és que em regalessin una bateria...

So: dringadissa cassoles

Tot seguit

So: un redoble de bateria

Un joc de cassoles o un instrument musical?

Tu tries, els regals no són sexistes!

Campanya de sensibilització per un consum no sexista dels regals

Observatori de les dones en els mitjans de comunicació. Ens trobaràs a

www.observatoridelesdones.org

Versió B:

Veu home: El que em faria més il·lusió és que em regalessin una bateria...

So: dringadissa cassoles

Tot seguit

So: un redoble de bateria

Un joc de cassoles o un instrument musical?

Tu tries, els regals no són sexistes!

Campanya de sensibilització per un consum no sexista dels regals

Observatori de les dones en els mitjans de comunicació. Ens trobaràs a

www.observatoridelesdones.org

Novament es va contactar amb les ràdios municipals de tots els ajuntaments adscrits a l'Observatori per demanar la seva col·laboració en la difusió d'aquesta falca. També es va fer un enviament complementari a altres ràdios d'àmbit local i nacional. La resposta de col·laboració de les ràdios municipals ha estat molt positiva, igualant el nombre de col·laboracions de l'any anterior. Es va tornar a signar un conveni de col·laboració amb COM Ràdio. Així, podem comptabilitzar que vora unes 50 ràdios han participat en la difusió de la campanya "Els regals No són sexistes" durant els mesos de desembre i gener de 2009 ¹.

També hem obtingut una resposta qualitativament molt més positiva que la dels anys anteriors ja que COM Ràdio i les ràdios municipals de Rubí, Cornellà, Sant Boi i Vilafranca van sol·licitar a l'Observatori participar en diferents tertúlies i entrevistes dins de la seva programació per tractar el tema de la campanya amb més profunditat.

2.4 Article d'una persona experta

Durant l'any 2009 es va comptar amb la col·laboració especial de Meri Torras i Francès, membre del grup de recerca "Cos i Textualitat" de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'autora va elaborar per l'Observatori un article que du el títol de *El motiu del cos: Una representació cultural simptomàtica*.

L'article es va difondre via *mailing* a tota la base de dades de l'Observatori. També es va enviar a tots els municipis perquè el publiquessin als seus mitjans locals. Aquest, com la resta d'articles, es pot consultar al web de l'Observatori.

2.5 Actuacions sobre el territori

a) Tallers

La demanda de tallers s'ha concentrat sobretot entre els mesos de febrer i març, i octubre i novembre del 2009, dates que coincideixen amb el Dia internacional de les dones, 8 de març, i el Dia internacional contra la violència vers les dones, 25 de novembre. **S'han realitzat un total de 51 tallers en els municipis que formen part de l'Observatori, superant així la xifra dels tallers realitzats durant l'any anterior.**

Cal destacar que durant l'any 2009 ha augmentat considerablement la demanda de tallers des de diferents municipis i Consells Comarcals que no formen part de l'Observatori, com és el cas del

¹ El llistat de les ràdios que han col·laborat amb l'Observatori el trobareu a l'apartat annex d'aquesta memòria.

Consell Comarcal de l'Alta Ribagorça - Pont de Suert, el Consell Comarcal de l'Alt Urgell, etc. A més a més, es constata la fidelització de molts centres escolars i Instituts de Secundària que en els seus programes educatius inclouen l'oferta de l'Observatori i han optat per repetir tallers que ja van realitzar durant l'any 2008.

Durant aquest any 2009, cal destacar la diversificació de la demanda de tallers per part dels centres educatius i escoles d'adults, tot i que el taller més demandat continua sent "Reinventar la publicitat" seguit de "Salut o estètica".

Pel que fa a la distribució per sexes de l'assistència als tallers de l'Observatori, el creixement exponencial de la demanda de centres escolars ha generat un perfil mixt d'assistència en un 67%, mentre que el 33% és un públic constituït només per dones. Cal destacar també que el percentatge de públic constituït per només dones ha augmentat un 3% respecte l'any anterior.

b) Cinefòrums

A banda dels cinefòrums compresos en la col·lecció *El món vist per les dones*, durant l'any 2009 l'Observatori també ha realitzat presentacions i col·loquis d'altres títols com poden ser: **Dones**, 2000 de Judith Colell; **Caos**, 2001 de Coline Serreau; **Las mujeres de verdad tienen curvas**, 2002 de Patricia Cardoso; **Caramel**, 2007 de Nadine Labaki i **Persépolis**, 2007 de Marjane Satrapi i Vincent Paronnaud. En total s'han realitzat onze cinefòrums.

c) Exposicions

"Les paraules i les imatges transmeten valors"

Per tal d'actualitzar tot el material gràfic i reflectir les noves incorporacions d'ajuntaments a l'Observatori, el febrer de 2009, es va refer un dels panells de l'exposició "Les paraules i les imatges transmeten valors", concretament el que presenta els objectius de l'Observatori de les dones en els mitjans de comunicació i dóna les principals claus del seu discurs crític, on també consten els ajuntaments que en formen part.

Durant l'any 2009, l'exposició s'ha pogut veure a Barcelona, Vilafranca, Corbera de Llobregat i Santa Coloma de Gramenet. A més a més, altres entitats i ajuntaments no vinculats amb l'Observatori han mostrat interès per l'exposició.

“La representació dels cossos de les dones”

Durant aquest any també, s’ha començat a elaborar els continguts per la nova exposició de l’Observatori, aquesta té com a objectiu la iniciació en la lectura crítica de la representació que fan els mitjans de comunicació audiovisual del cos femení, desxifrant els missatges ocults de les imatges per tal de posar en evidència els prejudicis adquirits, que contribueixen a que tinguem una percepció condicionada del propi cos. L’exposició compta amb el suport de la Diputació de Barcelona.

3. COL·LABORACIONS

a) Recomanacions sobre el tractament de la violència masclista als mitjans de comunicació

L’Observatori ha participat en la revisió de les Recomanacions sobre el tractament de la violència de gènere als programes informatius i d’entreteniment als mitjans de comunicació publicades l’any 2004 a iniciativa de la Regidoria de la Dona de l’Ajuntament de Barcelona i del Col·legi de Periodistes de Catalunya. En aquesta ocasió, han treballat conjuntament la Regidoria de la Dona de l’Ajuntament de Barcelona, el Col·legi de Periodistes de Catalunya, l’Institut Català de les Dones, el Consell de l’Audiovisual de Catalunya, el Consell de la Informació de Catalunya, l’Associació de Dones Periodistes de Catalunya, l’Àrea d’Igualtat i Ciutadania de la Diputació de Barcelona, el Programa de Seguretat contra la Violència Masclista del Departament d’Interior, Relacions Institucionals i Participació de la Generalitat de Catalunya.

b) Gènere i mitjans de comunicació. Eines per visualitzar les aportacions de les Dones

L’Observatori ha estat convidat a participar en l’elaboració d’un conjunt de materials de formació per a professionals dels mitjans de comunicació en matèria de gènere. El treball es realitza en col·laboració activa de les persones que hi treballen per millorar els espais de comunicació social de Catalunya amb la inclusió de la perspectiva de gènere i de les dones en els continguts i el tractament mediàtics. El projecte ha estat impulsat per l’ICD i el CAC, entre d’altres.

c) Institut Català de les Dones (ICD), bones pràctiques i queixes

Continua la col·laboració entre l'Observatori i l'Institut Català de les Dones per la gestió de les queixes i felicitacions. Això suposa un vincle de col·laboració i un intercanvi d'informació entre ambdues entitats per estendre un discurs crític envers la representació de les dones per part dels mitjans de comunicació.

La informació que l'ICD recull i després traspasa a la Secretaria Tècnica de l'Observatori consta de: nombre de queixes arribades, sobre quins productes, per quina via, per quina raó és denunciat el contingut, etc.

Al web de l'Observatori trobareu els informes de queixes i pràctiques positives d'anys anteriors.

d) Ràdios municipals i altres mitjans de comunicació

La presència de l'Observatori als mitjans de comunicació s'ha incrementat força durant el 2009. Cal destacar la diversitat de mitjans de comunicació on l'Observatori ha estat present o representat.

A banda d'incorporar nous mitjans, cal destacar que l'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació conserva les col·laboracions més consolidades com la que manté amb Ràdio Sant Boi de forma mensual, el primer dijous de cada mes.

A continuació, es mostra un quadre on es poden veure les participacions de l'Observatori als diversos mitjans de comunicació, un total de 27 entrevistes.

Data	Mitjà Comunicació	Entrevistada	Temàtica
Gener	Ràdio Sant Boi	Meritxell	Observatori
16/01/2009	Ràdio Lloret	Meritxell	Representació violència contra dones
16/01/2009	Ràdio Prat del Llobregat	Meritxell	Representació violència contra dones
Febrer	Ràdio Sant Boi	Meritxell	Observatori
16/02/2009	Ràdio Sabadell	Meritxell	Observatori
26/02/2009	Ràdio Barberà	Meritxell	Constitució Associació Observatori
Març	Ràdio Sant Boi	Meritxell	Observatori
04/03/2009	Ràdio Cornellà	Meritxell	Constitució Associació Observatori
20/03/2009	Ràdio castelldefels	Meritxell	Constitució Associació Observatori
Abril	Ràdio Sant Boi	Meritxell	Observatori
06-abr-09	El Prat Ràdio	Meritxell	Observatori / Drac Màgic
Maig	Ràdio Sant Boi	Meritxell	Observatori
18 maig 09	Ràdio Corbera	Anna Morero	Observatori
26-may-09	Ràdio Santfeliu	Anna Morero	Campanya salut dones
28-maig-09	Ràdio Maricel	Anna Morero	Campanya salut dones
28-maig-09	Ràdio Barberà	Anna Morero	Campanya salut dones
Juny	Ràdio Sant Boi	Anna Morero	Observatori
Juliol	Ràdio Sant Boi	Anna Morero	Observatori
Setembre	Ràdio Sant Boi	Anna Morero	Observatori

Octubre	Ràdio Sant Boi	Anna Morero	Observatori
Novembre	Ràdio Sant Boi	Anna Morero	Observatori
16-nov-09	Ràdia Corbera de Ll.	Anna Morero	Observatori
Desembre	Ràdio Sant Boi	Anna Morero	Observatori
11-des-09	Ràdio Rubí	Anna Morero	Campanya regals no sexistes
14-des-09	Ràdio Cornellà	Anna Morero	Campanya regals no sexistes
23-des-09	Com Ràdio	Anna Morero	Campanya regals no sexistes
23-des-10	Ràdio Vilafranca	Anna Morero	Campanya regals no sexistes

d) Consell Audiovisual de Catalunya (CAC)

L'Observatori de les Dones en els Mitjans de Comunicació continua col·laborant amb el Fòrum d'Usuaris del CAC i participant en el subgrup de formació.

e) Altres col·laboracions

L'Observatori ha estat convidat a participar com a ponent a tres actes: el seminari "Dona municipi" organitzat per l'Associació Catalana de Municipis i Comarques, la "II Jornada de Violència de Parella: Salut i Dona" organitzada per la Facultat de Psicologia de La Universitat de Barcelona. I a una sessió de "Fem dissabte" organitzada per la Fundació Campalans.

A més a més, l'Observatori ofereix col·laboració i assessorament puntual a totes aquelles persones que cerquen informació sobre la representació de les dones en els mitjans de comunicació. Durant el 2009, l'Observatori ha assessorat a diversos grups d'estudiants universitaris, així com a professionals del periodisme i estudiants de doctorat.

ANNEX

LLISTAT DE LES RÀDIOS QUE HAN COL·LABORAT AMB LA CAMPANYA REGALS NO SEXISTES 2009

Ràdio Maricel-Sitges	Ràdio La Garriga
Ràdio Desvern	Ràdio La Seu d'Urgell
Ràdio Rubí	Ràdio Manlleu
Mataró Ràdio	Ràdio Masdenverge
Ràdio Barberà del Vallès	Ràdio Mollet del Vallès
Ràdio Badalona	Ràdio Montornès del Vallès
Ràdio Reus-Punt 6 Ràdio	Ràdio Olesa de Montserrat
Ràdio Cornellà	Ràdio Parets del Vallès
Castelldefels	Ràdio Ripollet
Ràdio Vic	Ràdio Rosselló
Ràdio Nacional d'Espanya	Ràdio Salt
Ràdio Nacional - COM Ràdio	Ràdio Santa Maria de Palautordera
Ràdio Arenys de Munt	Ràdio Sant Esteve Sesrovires
Ràdio Balaguer	Ràdio Sant Pere de Ribes
Ràdio Deltebre	Ràdio Sant Vicenç dels Horts
Ràdio Celrà	Ràdio Sant Vicenç de Montalt
Ràdio El Papiol	Ràdio Torrelles de Foix
Ràdio El Prat de Llobregat	Ràdio Esparraguera
Ràdio El Vendrell	